

Съдържание

Съпоставителни изследвания

Петя АСЕНОВА – Някои проблеми на изследването на глаголната система на балканския езиков съюз // 5

Василка АЛЕКСОВА – Термини за 'встъпвам в брак' в българския и румънския език // 16

Дискусии, обзори и научни съобщения

Anna MARKOVA – La troncation lexicale en français contemporain et l'opposition *oral* – *écrit*: les modifications du signifiant phonique et graphique // 59

В статията се изследва взаимоотношението между устната и писмената форма на отсечените думи в съвременния френски език. Особено продуктивно поради външни и вътрешноезикови фактори, явлението съкращаване чрез отсичане на част от производната основа е от морфо-фонологичен характер: то представлява изпускане на една или на поредица от съседни фонемни в цяла дума, обособени или не в сричка и/или морфема, разположени в нейното начало (афереза) или край (апокопа). Точката на отсичане се установява в зависимост от морфологични, фонологични, семантични или икономични критерии. Основаващ се на принципа на езиковата икономия, този словообразователен похват обаче предполага или включва някои добавки: освен присъщото за всяка отсечена единица конотативно разговорно значение, в някои случаи се наблюдава разширяване на денотативното значение, поява на социална, изказна или асоциативна конотация, както и формални удължения на новата дума (чрез суфиксация, редупликация), които неутрализират постигнатата икономия, но са в унисон с многобройните отредени и функции. Този двоен принцип на изпускане и добавяне се проявява и при писменото означаване на езикови единици от разглеждания вид, където той се вписва в серия от значими взаимодействия между устната и писмената им форма, доказващи съществената роля на последната: поява на нови фонемни, на нови графемни или графически знаци, умело използване едновременно на устния и писмения план на изразяване с игрова цел¹. Някои съгласни фонемни от цели думи, послужили за основа на отсичането, се заместват от други вследствие на новата позиция на означаващата ги графема. Наблюдават се и отделни случаи на поява на нови гласни, които могат да бъдат обяснени единствено чрез позоваване на графичното означение на пълната лексема. Още по-разнообразни са измененията в писмената форма на съкратените думи, които налага самото отсичане. Чрез добавяне на апостроф, точка или нямо е се посочва артикулацията на съгласни, озовали се в крайна позиция, в която освен това фонемната реализация, наследена от производната основа, понякога може да бъде необичайна. Графичното окончание на единиците, образувани главно чрез апокопа, може да бъде видоизменено спрямо цялата езикова форма и в други насоки: замяна на етимологична графема с друга, притежаваща по-голяма честота в езика при обозначаването на конкретна фонема; замяна на сложни графемни с прости; вариативност при новата крайна съгласна графема; несъответстващо на френските правописни норми поставяне на ударения след преминаването на гласната затворено е [è] в отворено е [é]. Правописът на отсечените сложни думи показва употреба на съединителна чертица или на главна буква, както и слято писане, чрез които се присъединява съкратената коренна морфема към запазената цяла, се отразява нова сричкова структура или се избягват нетипични графични конфигурации. Статията разкрива, че отсичането на част от производната основа, често затваряно в рамките на устната реч, притежава в съвременния френски език и разгърнато писмено измерение. Редом с влиянието на писмената форма върху фоничното означаващо на отсечените лексеми, езиковите факти свидетелстват и за особено интересно и съзнателно търсене на начини да се изработи графично съответствие на настъпилите при отсичането (главно чрез апокопа) промени във фонемния състав. Като цяло се обособяват две тенденции: добавяне и вариативност, характерна за езикови явления с ненапълно изградени писмени традиции. Анализираният материал дава също така основание да се говори и за процес на „подмладяване“ на френския правопис, по правило отразяващ в голяма степен отминали етапи от развитието на езика. Това става възможно чрез подбор

¹ Игрите на думи, основаващи се едновременно на устната и писмената форма на отсечените думи, ще бъдат разгледани в отделна статия.

на алографи, най-често срещащи се за дадена фонема, чрез опростяване на сложни графеми с премахване на съставлящите ги прости без фонемно съответствие, чрез изграждане на допустими графични конфигурации, чрез стремеж към достоверно и еднозначно изписване на устната форма без оглед на етимологията.

Сабина ПАВЛОВА – „Колелото на живота“ // 85

Борис ПАРАШКЕВОВ – Диал. *балваица* 'отрова' – една набедена немска заемка // 90

Елена МЕТЕВА – Чуждото слово като източник на информация в пресата // 94

Ивелина САВОВА (Шумен) – Между смешното и загадъчното // 108

Николина РАДИВОЕВА – За дихотомията *topic – comment* в японския език // 123

Анализ предложения с использованием понятий тема (*topic*) и комментарий (*comment*) даёт возможность рассматривать предложение как информационно-структурное, а не как совокупность грамматических элементов. Этот анализ представляет собой целостную систему маркировки того, с чем говорится (тема), и того, что сообщается как дополнительная информация (комментарий) к теме. Структуру тема – комментарий можно приблизительно перевести как „что касается X, то это Y“, обозначая таким образом существование особых отношений между X и Y. Тема, представляющая собой то, с чем говорится, отличается от понятия подлежащего. Когда адресат представляет подлежащее, то исключает все другие возможности, которые могут случиться в другое время или в другом месте, различных от „здесь и сейчас“. И наоборот – когда адресат вводит тему, адресат оживляет какую-либо новую информацию. Различение темы и комментария в значительной степени напоминает оппозицию тема – рема.

The topic and comment analysis is a way of looking at information structure, not at grammatical elements. It is an overall system of distinguishing what is being talked about (*topic*) in actual communication, and what is being introduced as information added (*comment*) to the topic. The topic and comment structure may roughly be translated 'as for X, it is Y, meaning that there is a special relationship between X and Y. The topic, being that which is talked about, is different from the subject. When the speaker introduces the subject, he deliberately excludes all other possibilities, which may happen in other time and places than the present „here and now“. And vice-versa, when the speaker introduces the topic, the listener expects a piece of new information. The topic and comment distinction is very similar to the theme and rheme distinction.

Теория и практика на превода

Емилия НЕДКОВА (Русе) – Аспекти на взаимовръзката между вътрешна форма и национално-културна специфика на фразеологизмите в творчеството на А. Константинов с оглед на преводните им съответствия на сръбски и руски език // 129

В статье, являющейся частью обширного исследования фразеологизмов в творчестве А. Константинова и их переводов на сербском и русском языках, анализируются отдельные аспекты взаимосвязи внутренней формы и национально-культурной специфики фразеологизмов в творчестве писателя с точки зрения их переводов на сербском и русском языках. Среди excerpiрованных единиц значительно количество, характеризующихся изменениями во внутренней форме, причём этот вид межъязыковой асимметрии проявляется прежде всего в ситуативных фразеологизмах. Известно, что внутренняя форма связана с образом, лежащим в основе названия. Кроме того, она указывает на творческий характер номинации, а также и на национальные исторические и культурные особенности мышления и мировоззрения данного народа. Среди сопоставляемых по внутренней форме единиц проявляются существенные межъязыковые различия, свидетельствующие о разных интерпретациях определённых фактов действительности представителями разных языковых общностей. Именно среди них обнаруживаются предпосылки существования концептуальных различий, которые являются и культурно-значимыми.

In this article (which is a part of a comprehensive survey of the idioms in the works of A. Konstantinov and their translation in Serbian and Russian language) some aspects of the interconnection between the inner form and national and cultural special features of the idioms in works of the author with the view of their relevant phrases in Serbian and Russian languages are analysed. Among the chosen units there

are many idioms with changes in its inner form and this kind of interlinguistic asymmetry could be seen first of all in situational idioms. It is well known that the inner form could be related to the image lying in the base of the denomination. What is more it shows the creative character of the denomination and the national, historic and cultural peculiarities of thinking and outlook of a nation. Substantial interlinguistic differences appear among compared on their inner form units and attest to different interpretation of the certain facts from the reality by people from different language communities. In these differences, the survey seeks the premises for the available conceptual inconsistencies, which are of cultural importance.

Рецензии и анотации

Ст. Димитрова. Езикова демагогия (Борислав ПОПОВ) // 138

Хараламбос П. Симеонидис. Гръцкото влияние върху системата на собствените имена в старославянския и особено в българския (Петя АСЕНОВА) // 141

Г. П. Нецименко. Этнический язык. Опыт функциональной дифференциации на материале, сопоставительного изучения славянских языков (Надка НИКОЛОВА, Шумен) // 146

К. Вачкова. Изследвания по история на българския книжовен език. (Помагало за студенти, II част) (Диана ИВАНОВА, Шумен) // 150

Св. Коева (съст.) Съвременни лингвистични теории (Помагало по синтаксис) (Гергана ДАЧЕВА) // 153

Izbrane študije Vatroslava Kalenića (uredn. V. P. Hadži, M. Smolić) (Найда ИВАНОВА) // 156

M. Hrdlička. Předložky ve výuce češtiny jako cizího jazyka (Емилия МАКЕДОНСКА) // 161

Е. Пернишка, Д. Благоева, С. Колковска. Речник на новите думи и значения в българския език (Мария ПОПОВА) // 163

Д. Лесневска. Търговска кореспонденция на руски и български език (Константин ПОПОВ) // 167

Стереотипност и творчество в текстите (Екатерина СОЛНЦЕВА-НАКОВА) // 170

Втора международна конференция и сборник на тема Чуждоезиково обучение за специални цели (Екатерина СОЛНЦЕВА-НАКОВА) // 171

Годишници

Емилия МАКЕДОНСКА – Янко Бъчваров на шейсет години // 172

Библиография на трудовете на Янко Бъчваров (съст. Емилия МАКЕДОНСКА) // 176

Красимира ПЕТРОВА – Пенка Илиева-Балтова на шейсет години // 190

Библиография на Пенка Илиева-Балтова (съст. Красимира ПЕТРОВА) // 195

Хроника

Кристина КЛЕШЧОВА (Катовице), Людвиг СЕЛИМСКИ (Велико Търново) – Пета конференция на Комисията по словообразуване в славянските езици // 204

Библиография

Живко БОЯДЖИЕВ – Подбрана библиография по общо езикознание // 209

Живко БОЯДЖИЕВ – Подбрана библиография по социолингвистика // 216

Радост ЖЕЛЕЗАРОВА – Съдържание на годишнина XXVII (2002) на списание Съпоставително езикознание // 221

Содержание

Сопоставительные исследования

Петя АСЕНОВА – Некоторые проблемы исследования глагольной системы балканского языкового союза // 5

Василка АЛЕКСОВА – Термины о 'встъпвам в брак' в болгарском и румынском языках // 16

Дискуссии, обзоры и научные сообщения

Anna MARKOVA – La troncation lexicale en français contemporain et l'opposition *oral* – *écrit*: les modifications du signifiant phonique et graphique // 59

Сабина ПАВЛОВА – „Колесо жизни“ // 85

Борис ПАРАШКЕВОВ – Диалектное *балваица* 'отрава, яд' – несправедливо обвинённое немецкое заимствование // 90

Елена МЕТЕВА – Иностранное слово как источник информации в прессе // 94

Ивелина САВОВА (Шумен) – Между смешным и загадочным // 108

Николина РАДИВОВА – О дихотомии *topic* – *comment* в японском языке // 123

Теория и практика перевода

Емилия НЕДКОВА (Русе) – Аспекты взаимосвязи внутренней формы и национально-культурной специфики фразеологизмов в творчестве А. Константинова с точки зрения переводов на сербском и русском языках // 129

Рецензии и аннотации

Годовщины

Эмилия МАКЕДОНСКА – Янко Бычварову – шестьдесят лет // 172

Библиография научных трудов Янко Бычварова (сост. Эмилия МАКЕДОНСКА) // 176

Красимира ПЕТРОВА – Пенке Илиевой-Балтовой шестьдесят лет // 190

Библиография Пенки Илиевой-Балтовой (сост. Красимира ПЕТРОВА) // 195

Хроника

Библиография

CONTENT

Contrastive studies

Petya ASSENOVA – Problems in the analysis of the verbal system of the Balkan language union // 5

Vasilka ALEXOVA – Terms for 'встъпвам в брак' in Bulgarian and Romanian // 16

Discussions, review articles and communications

Anna MARKOVA – La troncation lexicale en français contemporain et l'opposition *oral* – *écrit*: les modifications du signifiant phonique et graphique // 59

Sabina PAVLOVA – „The wheel of life“ // 85

Boris PARAŠKEVOV – Dialectism *балваица* 'poison' – one falsely accused loan word // 90

Elena METEVA – Speech of others as a source of information in the press // 94

Ivelina SAVOVA (Šumen) – Between ridiculous and mysterious // 108

Nikolina RADIVOEVA – About dichotomy *topic* – *comment* in Japanese // 123

Theory and practice of translation

Emilija NEDKOVA (Russe) – Aspects of the interconnection between the inner form and sociocultural peculiarities of the idioms in the works of Aleko Konstantinov in connection with their translation in Serbian and Russian // 129

Reviews and annotations

Anniversaries

Emilija MAKEDONSKA – Janko Băčvarov sexagenarian // 172

Bibliography of Janko Băčvarov's works (comp. by Emilija MAKEDONSKA) // 176

Krasimira PETROVA – Penka Ilieva-Baltova sexagenarian // 190

Bibliography of Penka Ilieva-Baltova's works (comp. by Krasimira PETROVA) // 195

Varia

Bibliography